

Budapest izzó idegenforgalma — a föld alatt

Látogatás tizennégy méternyi mélységben a Gellért tér alatt
Budapest ősforrásainak székhelyén.

(Saját tudósítónktól.) Micsoda hőség... Alljunk meg egy kicsit.

— Megállhatunk, de lent még melegebb lesz...

Ezt az a ránkés mondja, aki méztelen, izzadságtól zsirosán csillogó felsőtestével mint valami gőzben úszó földalatti lény, sétál előttem két karbidlámpával. Megállunk. Lélegezni nem lehet. Ha az ember nekifutászkodik a falnak, barna lesz a keze. Onkéntelen mozdulat, most már szép piros-sárga-zöld fővárosi színű csikóeszkákkal díszített vászonköpenyem is barna. Kár érte.

Útvesztők, kábelek, csövek...

Már »odafönn« megmondták, hogy ide a föld alá csak »szalónkocsis« ruhában, kis kötényben és vászonköpenyben lehet jönni. És az a sok szertartás, amíg az ember eljut ideig... Először egy nagybajuszú, kék-fehéresikós trikójú fürdősbácsi vesz gondozásba, de ő csak egy izzadó páncélajtóig merészkedett, attól kezdve a földalatti hatalmak vették át a vezetést. A határon rövid diplomáciai eszmecsere után új útmutató érkezik. Sokkal komorabb volt, mint a fürdősbácsi, aki még vigasztalt is, hogy:

— Ne féljen, nem történhet semmi baja, csak azoknak rossz, akiknek gyöngye a szívük.

Ilyen barátságos hangulatban esoszogtunk szaláncpapucsunkban néma, zárkózott, vezetők után. Licszó díszletek, félhomály, porólyzuhanás, félig méztelen, hangtalanul sühanó árnyak. Először döngő vascsigalépesőn szálltunk le a mélybe, aztán jött a labirintus. Egyforma magas, egyforma széles, egyforma színű folyosók elől, hátul, oldalt, mindent.

— Ebben az útvesztőben másfél napig kóválygott egyszer valaki, míg kitalált — szolt hátra válla fölött vezetóm.

Sötétség... Sötétség... Aztán jött a gépház, rengeteg kapcsolóval, vezetékkel és jelzőablával: »zárva«, »nyitva«, »világítás«, »meleg víz«. Megint labirintus, mindenfelől előbukkanó, vadul kerge-tőző vastag és vékony csövek, kábelek és vezetékek. Végre... Oldalról világosság csapódik ki, fehérre csempézett szobába jutottunk. A hűtőerőt egyetlen nagy zöldremázolt kerti pad. Itt jelentkezett az utolsó vezető, aki most szólanul áll az alagútban és várja, hogy hörögni kezdjünk a hőségtől.

Az „alvilág kapuja“

A fehérre csempézett szobában nagyjából még nem volt semmi baj. Új kísérőnk már mindent előkészített, még a két karbidlámpát is meggyújtotta s aztán odaugrott a sarokban álló félmeteres páncélajtóhoz. Párat fordított a páncélajtón elhelyezett kerekeken, aztán lassan, fenyegetően kitarult az »alvilág« kapuja. Egyszerre gőzzel telt meg a szoba. A lejárati torkából hatalmas gömolyokban dől a szürke kénés gőz.

— Tessék — mondta udvariasan.

Elindultunk. Előli a karbidlámpás ember. Kicsit izgatott a dolog: mi lesz, ha ránkésapják a páncélajtót? Főjtő gőzfelhő térjengett, csak a két kis, ütémesen hintázó lángot láttam magam előtt, nyitott szájjal szedtem magamba az oxigénszegény levegőt, lassan... lassan lépni.

— Csak az orron tessék lélegezni, mert különben meg tetszik fulladni...

Most itt állunk a lépcsőn. Először vízszintesen vezetett előre az alagút, aztán jött ez a meredek lépcső. Vezetóm nagyon gyanusan néz rám. Biztosan azt számítgatja, hogyan lesz jobb, ha az ölében, vagy ha a hátán visz ki rövidesen bekövetkezendő halálom után. Közben látom, hogyan áramlik felém a megvilágított gőz a munkás karjai alatt. Ugy látszik valahol errefelé hazatja van az alagútnak.

— Hát akkor gyerünk tovább — szedem össze utolsó akaraterőmet.

Lépcsőről-lépcsőre nő a hőség, számítgatom, a közel huszonhatméteres alagútból mennyi lehet még hátra, most vége van a lépcsőnek, újból vízszintesen megyünk, aztán egy alacsony kapuboltozát, most már tumbol a hőség, mennyi lehet még hátra...

— Tessék vigyázni, két lépcső következik...

Csak óvatosan, mert esüszik... Igy... És most megérkeztünk a Gellértfürdő forrásaihoz.

Örömben nagyot lélegzem, de ijedten fujom ki a levegőt. Egét, mint a parázs. A bejárattól kis hidacska vezet a gótikus boltozatú terem közepén lévő szigetre. Minden szó, minden lépés mennydörögve visszhangzik a gránitkupolán. Nem látom, milyen nagy lehet, mert a kis karbidlámpák alig tudják átverekedni magukat a gőztömegen. Köröskörül víz. Ahol fény éri, gyönyörű tiszta kék.

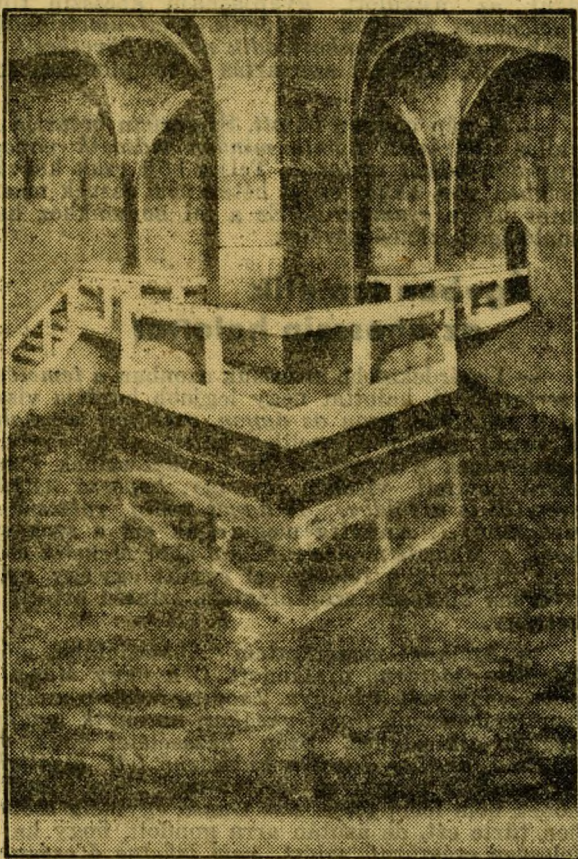
Tizennégy méterrel a Gellért tér alatt

Pitty... Pitty... Egy izzadtságcsöpp potylyant a padlóra. Rögtön utána a második, aztán a harmadik... Vezetómról patakokban dől a víz, a lábánál már egész kis tócsa van. Azt mondja, hogy én is így olvadok. Tényleg, mintha zuhany alatt állnék. A fehér vászonköpeny már régen nem fehér, megszükkült a sok felszívott veritéktől. Izzadás közben persze nem lojjuk a napot, szorgalmasan beszélgetünk. Orgonazúgásos visszhangkíséret mellett megtudom, hogy mi most tizennégy méterrel mélyen a Gellért tér alatt, majdnem egyvonalban a sziklakápolnával, nyeljük a gőzt és ontjuk a vizet. Ez itt Budapest idegenforgalmának földalatti oka... Tizenkét forrás vizét gyűjtik össze ebben a hatszögletű, kilenc és fél méter magas gránitpítményben, amely 1894-ig, a Ferenc József-híd építéséig majdnem a felszínen volt és több medencével összekötve évezredek óta gyógyfürdőül szolgált. Akkor befalazták, az úttestet tizennégy méterrel föltöltötték és a rengeteg gyógyvíz egészen 1902-ig a Dunába folyt. Mikor aztán a főváros egymillió ötvenezer-hétszázkilencvenöt korona és huszonhárom fillért megvette a forrásokat, megindultak a gyógyfürdőpályázatok és rengeteg huzavona után, az előirányzott nem egész kétmilliósi építési költség helyett húszmillió koronáért felépítették a mai Gellért-szállót, amelynek vízszükségletét majdnem teljes egészében ezek a források fedezik. A források átlag negyvennyolc fokosak, a legmelegebb ötvenegy fok, a leghidegebb negyvenhat fok.

— Mire fizette a főváros azt a huszonhárom fillért? — még ezt is megkérdeztem, de erre már nem kaptam választ, mert eltelt a tíz perc, amennyit komoly veszély nélkül lent lehet tölteni és elindulunk visszafelé.

Félkilós fogyás — tíz perc alatt

Most már egészen fölényesen, könnyen ment a dolog. Az idejövét olyan hosszú barlang szinte kellemes kis sétaút lett. Az ember beüti a fejét

A Gellértfürdő forrásainak földalatti gyűjtő-medencéje

a páncélajtó keretébe, aztán erős dörögés, a páncélajtó bezárult. Az ötvenfokos forrásgóz után kicsit didergős itt a harmincöt fokos »hidegben«. Második számú kísérőm már vár, indulunk vissza a labirintuson — a Gellért-szálló pincéjén — keresztül most is zuhog a poróly, — a szálloda

egyik kádját javítják — jön a sok tábla, »zárva«, »nyitva«, »világítás«, — innen irányítják az egész épület életét: világítását, fűtését, hideg meleg vizét, döng a vascsigalépeső, aztán életbenlétemnek örülve átvesz a fürdősbácsi és mint Aeneas az alvilágból, visszaérünk a békés gőzfürdőzők közé, akik nem is sejtették, milyen halálraszánt expedíció zajlott le pár perccel ezelőtt a lábuk alatt.

A fürdősbácsi ravaszul hunyorgatva mérlegre állít és csak most értem meg, miért kellett indulás előtt lemérem magam: a barlangban eltöltött tíz perc alatt fél kilótól lettem könnyebb. Mi les= itt, ha ezt egyszer felfedezik a nők...

Elbúcsúzom a fürdősbácsitól. Ha már meglátogattuk Budapest ősforrásait, tisztelegni kell a kis unokáknál, az új forrásoknál is.

Az ősforrások kis unokái

Vidám napsugár terül végig az alsó rakparton, a kacagó kék Dunán öreg halászhok dolgoznak. Messze, az Erzsébet-híd mellett furcsa háromláb, meg alacsony deszkaépület látszik. Ez az egyik kisforrás.

Kiseb csoportosulás bámulja a esodát: a deszkák, állványok között, alig pár lépcsőfokkal a Duna vize fölött, tenyérnyi átmérőjű vascső áll ki a kőből. És a csőből gőzölgőve csöbög a gyógyvíz, végig a lépcsőkön, bele a Dunába.

Az állványzat egész körülveszi a csövet és messze kinyúlik a Duna fölé. Az egyik deszkaszál végén, egészen a víz fölött, furdóruhás ember felelget mosolyogva:

— Kilencvenhét méterig mentünk le a fúróval... A víz erősen kénés és 44 fokos... Percenként 320 liter... Még továbbmegyünk, mert melegebb víz kell.

Az emberek jókedvűek, mosolyogva nézik a vidáman folydogáló vizet, hiszen olyan fiatal még, alig látszik ki a földből.

— Meg kéne kóstolni... — kockáztatja meg valaki.

A furdóruhás munkás már nyújtja is repedezett mázasbőgréjét. Egy bajuszos bácsi kap eször.

— Hü, de bűdös — csavargatja az orrát.

— Gondolja, hogy rántottát iszik...

Nagy nevetés, a bajuszos bácsi most már nagy lendülettel lehajítja a vizet. Jöhet a következő, mindenki kap, csak ki kell várni a sort.

— Huuh... Megégek... — üvölti valaki a mélyben.

A következő pillanatban nagy gomolyag vörösfőtt gyerek mászik ki az állványok alól. Be a Dunába. Pár perc hűsülés; aztán vissza a gyógyfürdőbe.

Még két kisforrást találtunk. Ezek a Rác-fürdő mellett születtek. Az egyik már vígan ontja a forró vizet, a másiknál még csak a furdócsövek melegek, de ebből arra következtetnek, hogy hamarosan fölbukkan a víz. A földalatti Budapest új idegenforgalmi segédesapatokat küld...

E. I.